СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК UKRAINIAN DAILY
УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.
OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.
ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 185. Джерзі Сити, Н. Дж., субота, 10 серпня 1935. — VOL. XLIII. No. 185. Jersey City, N. J., Saturday, August 10, 1935. THREE CENTS

ЮНІЇ КЛИЧУТЬ ТИСЯЧІ НА СТРАЙК ПРОТИ УРЯДУ

НЮ ЙОРК. — Юнії будівляних робітників постановили взивати своїх членів, що мають запомогову роботу від уряду, вийти на страйк для протесту проти низької запомогової заплати.

На страйк цей вийшли тут покищо коло 700 робітників. Юнії сподіваються викликати на страйк 10,000 до 15,000 робітників.

Ґенерал Джансон, керманич урядового бюра „адміністрації поступу праць", закликував робітників у радіовій промові не виходити на страйк, кажучи, що нижча робітнича заплата, яку платить уряд, не шкодить висоті заплати, яку дістають робітники в приватних підприємствах, та що уряд могтиме дати роботу більшому числу робітників, якщо йому не будуть ставити перешкоди.

Вилєм Ґрін, предсідник Американської Федерації Праці, видав заяву, що низька запомогова заплата викличе широке невдоволення серед робітників та що Федерація Праці буде видай примушена візвати до страйку всіх запомогових робітників.

НЕДОСТАЧА СВИНЕЙ У ШІКАҐОВСЬКИХ РІЗНИЦЯХ.

ШІКАҐО. — Місцеві різниці відчувають недостачу свиней. Не мають вони й половини звичайного числа свиней. Через те свинські різниці працюють дуже мало, а свинське мясо дійшло до 12 долярів і 5 центів за сотнар ваги. До такої ціни воно доходило ще в серпні 1929 року.

До праці в різницях наймають тепер коло 200 робітників денно, тоді, як давніше тут наймано пересічно 700 до 800 робітників.

ВЕЛИКІ СПЕКИ В ЗАХІДНІХ СТЕЙТАХ.

ВАШИНҐТОН. — Бюро погоди дістає донесення про сильні спеки в центрально-західних стейтах.

У місті Алва в стейті Оклагома, спека дійшла до 110 ступнів, у Тулзі до 109, у Канзасі до 110, а в місті Новата, в стейті Оклагома, до 119 ступнів.

У стейті Оклагома впали від спеки дві особи, і в стейті Мезурє одна. Замітно, що в Новаті, де спека була найвища, ніхто не дістав соняшного удару.

ПРЕЗИДЕНТ ВІДКЛАДАЄ „ДЖЕМБОРІ" ЧЕРЕЗ ПАРАЛІЖ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт відкликав „джемборі" пластунів, що мало відбутися тут у днях 21-го до 30-го серпня при участи 30,000 молоді.

Причиною відкликання зїзду пластунів є поширення дитячого паралїжу в Вірджінії, всього 100 миль від Вашинґтону.

ПОВЕНИ НА ФИЛИПИНСЬКИХ ОСТРОВАХ.

МАНІЛА. — Коло села Балонґен обвалилася від повени земля й придушила на смерть 50 осіб. 252 особи пропали без сліду. Коло 2,000 душ лишилися без даху над головою.

В іншій частині островів вилляла ріка Абелеґ. Підчас виливу пропали 189 осіб.

ДВІ ЖІНКИ ЗАСУДЖЕНІ НА 180 ЛІТ ВЯЗНИЦІ.

ШІКАҐО. — Суддя Гаринґтон у карнім суді повіту Кук видав уже присуд проти пані Дункел та пані Смит, що призналися до вбивства Ервина Ланґа, 28-літнього зятя пані Дункел. Суд засудив кожду з них на 180 літ вязниці. Суддя заявив, що він спершу думав їх післати на електричне крісло, але по розвазі прийшов до переконання, що це булаб залегка кара, тому він дає їм кару, що є „живучою смертю".

УМЕР ВІД УКУШЕННЯ КОМАРА.

АСТОРІЯ (Ню Йорк). — У шпиталі Ст. Джан помер 7-літний хлопчина Едмунд Гамель від затроєння крови, котре почалося від укушення комара.

Хлопця привезено до шпиталю в понеділок, коли укушене місце почало ятритися. По якімсь часі показалося поважне затроєння крови. Заряд шпиталю взивав при помочі радія добровольців, щоби дали свою кров молодому пацієнтови. До шпиталю зараз зголосилися 40 охочих. Як лікарі робили проби, чия кров добра для трансфузії, дитина померла.

20 ТИСЯЧ ОСІБ У ДЕМОНСТРАЦІЇ ПРОТИ НАЦІСТИЧНОГО УРЯДУ.

НЮ ЙОРК. — Коло 20,000 осіб зібралися в четвер вечором у салі Медисон Сквер Гарден на протестаційне віче проти гітлеризму й фашизму.

Між бесідниками, що промовляли на вічу, були д-р Курт Розенфельд, бувший міністер судівництва в Прусії, комуністи, один католицький бесідник, один протестант, один рабін. Ухвалено протести проти націстичних погромів та заклик до американського комітету олімпійських ігрищ бойкотувати найближчі олімпійські ігрища в Берліні в 1936 році.

УКРАЇНЕЦЬ З КАНАДИ ПРОПАВ У СОВЄТАХ.

Іван Мельничук з Дромгелер в Алберті, натуралізований Канадієць, пропав у Росії, мов камінь у воді. Його жінка з приятелями вдалися до уряду в Отаві з проханням помогти відшукати її чоловіка.

Мельничук прибув до Канади ще в 1910 році та оселився в Алберті, працюючи в вуглиннх копальнях. Одружився в 1915 році, а в 1925 році став британським підданим. В 1932 році він стратив працю й вирішив із жінкою поїхати до Совєтів у надії знайти там якесь заняття. Маючи пашпортові трудності, він жінку полишив, щоб її пізніше спровадити, і виїхав туди сам. Жінка в міжчасі дістала працю в фабриці в Вінніпеґу, де працює до нині.

ХИТРІСТЬ КОРОЛЯ ДЖУНҐЛІВ.

Голяндець Фукс, що жив у Калькуті, виїхав недавно на лови в джунґлі. З засідки з дерева стрілив до великого бенґальського тиґра й тяжко його ранив. Як Фукс побачив, що тиґр лежить без руху, зліз по галузях на друге дерево, під котрим лежав тиґр. Нагло король джунґлів скочив на дерево й стягнув Фукса на землю. Заки прибігли тубильці, тиґр зажер цікавого ловця і скоро сам згинув від упливу крови.

РАДЯНСЬКІ ЕКСПЕРИМЕНТИ З ВІВЦЯМИ.

Менше-більше півтора року тому почав совєтський професор Ілін забирати вовну вівцям хемічним шляхом. Таким робом сподівався він не тільки подешевіння коштів продукції вовни, але також чотирократного збільшення цієї продукції, тому, що при помочі хемічних засобів можна було позбавити овець вовни чотири рази до року. Щоби перевести свої задуми в діло, проф. Ілін одержав від совєтського уряду мілїон рублів. І цю суму витрачено досі тільки на експерименти, що не дали ніяких практичних вислідів. Одначе проф. Ілін буде робити свої експерименти дальше, хоч уже з меншими грошевими засобами, бо тільки з 200 тисячами рублів.

Коли заграничні дослідники й інститути звертаються до проф. Іліна по інформації, яких хемічних медикаментів уживає він, щоби примусити вівці до складання вовни 4 рази на рік, він відмовляє цих інформацій. В інтересі держави, мовляв, є зберігати у цій справі тайну. Щойно тоді, коли витрачено багато грошей без практичного висліду, совєтські часописи почали немов на виправдання писати дещо про ці речі. З цих вісток виходить, що вівцям давали ґалій, себто метаь, який знаходиться у мінімальних скількостях у цинковій бленді. Одначе й досі не подають, у яких сполуках давали ґалій вівцям, що дійсно скидали після зїдження цього медикаменту свою вовну. І хоч вовна швидко знов відростала, всетаки вівці почали тяжко хорувати, так, що сьогодні проф. Ілін занятий працею, як зменшити цей шкідливий вплив ґалієвих препаратів на здоровля овець. На тім прикладі бачимо знамените, як живий, незвичайно „ніжний" та скомплікований орґанізм ставить перешкоди „грубій", порівнюючи, теоретичній хемії.

РЕДАКТОР „ВЕНИТІ ФЕР" ПЕРЕПРОСИВ ЯПОНЦІВ.

Редактор місячника „Веніті Фер" подав до публичного відома лист, котрий він написав японському амбасадорови у Вашинґтоні, а в котрім він заявляє, що йому жаль, що „картун" у його місячнику образив Японців. Він запевняє амбасадора, що карикатуру поміщено без ніякої злоби.

НЕМА КОМУ ВЕЗТИ СТРАЙКЕРІВ З ВІННІПЕҐУ ДО ОТАВИ.

Після невдачі зі страйкерами в Бритиш Коломбії комуністичний провід зорганізував кілька нових маршів на Отаву, найбільші в Монтреалі й Вінніпеґу. Монтреальських страйкерів спинила поліція, а 600 вінніпеґських не мають чим їхати. Не маючи змоги їхати залізницею, вінніпеґська „армія" хотіла наймити троки й автомобілі, однак зголосилося тільки невелике число людей, які готові везти „армію". І „армія" не може рушитися з місця.

Подібно як у Ріджайні, оренджмени в Вінніпеґу заснували горожанську орґанізацію, яка має „знищити" комунізм у Канаді. На чолі тої орґанізації став бувший посадник Веб.

АРЕШТОВАНО ЧОЛОВІКА ПІД ЗАМІТОМ ОТРОЄННЯ ДИТИНИ.

Миколу Чопика, фармерського робітника в албертійській оселі Калмар, арештовано під замітом замордування 4-літнього Евгена Захарка. Чопик, кажуть, дав затроєну чоколяду 5-літньому синкови фармера Мудрого, наслідком чого дитина затруїлася й булаб померла, якби не скора поміч його матери. Але якимсь дивом інший кусок затроєної чоколяди дістався до рук сусідньої дитини, малого Захарка, який чоколяду зїв і вмер.

Кажуть, що Чопик часто бував у домі Мудрого й намовляв його жінку, щоб вона з ним утекла. Затроєна чоколяда має, мовляв, якесь відношення до тої афери.

ЧЕРВОНЕ СВІТЛО В ҐІНЕКОЛЬОҐІЇ.

Ділання жіночих полових гормонів можна скріпити насвітлюванням червоним світлом. І так проф. Кістнер з ґінекольоґічної клініки університету в Ляйпціґу насвітлював жінки, що терпіли на гормональні забурення, червоним світлом, і то з великим успіхом. Після цих перших спроб проф. Кістнер взявся до лікування червоним світлом жіночих недуг взагалі. Сконструовано ним лямпа дає „зимні" червоні проміні, себто усуває тепляні проміні, які моглиб зашкодити насвітлюваній шкірі.

Отже проф. Кістнер лікує червоним світлом недомагання яйників та неплідність там, де нема анатомічних причин неплідности. Він сподівається, що червоне світло сповнить у ґінекольоґії велику ролю.

ЩО БОЛЬШЕВИКИ ВИКРИЛИ В МОСКВІ.

Большевики викопали в Москві під землею келію, де московський цар Іван Ґрізний мучив і катував людей. Большевики докопались до тієї катівні недалеко будинку, який ставлять на бібліотеку Леніна.

В тій катівні кати „судили" людей на смерть; мучили їх, видаючи медведям на пожертя, або закопували їх живцем у землю. Цар Іван Ґрізний мав підземні ходи до тієї катівні, щоб міг приглядатися мукам людей.

Іван Ґрізний катував людей у підземеллях тому майже 400 років. І ніхто не сподівався, що його наслідуватимуть ті, що проголошували принцип волі, рівности й права людини — московські большевики.

ВБИВ ЗА ЦВІТКУ.

У місцевости Шпіц над Дунаєм член військової формації Остмеркіше Штурмшарен застрілив рільного робітника, при чому згинула й жінка, що була недалеко. Це було політичне вбивство. Вбитий був національний соціяліст а в кляпі сурдута мав цвітку волошки, яку тепер носять в Австрії замісць забороненої нац.-соціястичної відзнаки. Робітник на зазив вояка не хотів викинути цвітки; тоді вояк добув револьвер і застрілив його. Во яка арештували.

НАФТА ВИЧЕРПУЄТЬСЯ.

Від деякого часу геольоґи вказують на те, що незадовго слід рахуватися з вичерпанням покладів нафти у Злучених Державах Америки. Також само число нововідкритих джерел щораз менше. При тім, як зазначують в „Ойл Віклі", старі джерела вичерпуються скорше, ніж відкриваються нові. Досі американське запотребування ропи (на рік приблизно 1 міліярд барелів, себто менш-більш 1 міліярд сотнарів) можна було покрити з теперішних джерел. Одначе від 3 років ці джерела не дають достаточної скількости ропи і треба було забратися до ропних резерв. Ці резерви оцінюють на 10—12 міліярдів барелів, себто їх зуживають у продовж 10 років. Розуміється, що в тім часі відкриють нові джерела ропи, але не буде їх уже стільки, скільки відкрито в Америці між 1920. і 1930. роком. Отже треба числитися з тим, що після 10 років Злучені Держави Америки перестануть грати головну ролю в постачанні нафти.

ПРИКЛОННИКИ ТУРАНСЬКОЇ РЕЛІҐІЇ В УГОРЩИНІ.

Агенція „Радор", доносить з Будапешту, що священик Карол Кіш з Керешпатак, один з провідників нової релігійної секти „туранців", висловився кореспондентови часопису „8 Орай", що нова церква начислює тепер поверх 6,000 вірних. „Наша релігія", говорить Кіш, „опирається на старих народніх традиціях 8,000 років. Ніхто не може заперечити стародавні звязки Угорщини з Вавилоном і Угорщини з Єгиптом". Відносно того, що влада заборонила останні тижневі збори туранців, проповідник нової релігії сказав, що ніхто не застрашить правовірних цієї секти, а то тимбільше, що вони запримічують, з яким поспішним темпом збільшується з кожним днем число нових приклонників.

ВІЙНА СКІНЧИЛАСЬ.

Війна в Південній Америці між Болївією й Параґваєм покінчена. Арґентина, Бразилія, Чіле, Перу й Урагвай виготовили умови замирення, на котрі згодились обі воюючі сторони. Війна тревала три роки й коштувала життя 100,000 жовнірів.

ЮЛІЯН БАЧИНСЬКИЙ НА СОЛОВКАХ

ЛЬВІВ. — Юліян Бачинський, автор знаного твору „Україна ірредента", один з провідників соціялістичного руху в Галичині, управитель дипломатичної місії уряду УНР у Вашинґтоні за часів Директорії, поїхав півтора року тому до Совєтів. Його приїзд зустрічали на границях совєтського раю окремою делеґацією й іншими почестями. Тепер він опинився на Соловках, засланий туди на 10 літ.

Д-Р КИРИЛО ТРИЛЬОВСЬКИЙ ВИСТУПИВ ІЗ СВОЄЇ ПАРТІЇ.

ЛЬВІВ. — Д-р Кирило Трильовський, адвокат з Гвіздця, помістив у львівських газетах заяву, що він виступає з Української Соціялістично-Радикальної Партії. Як причину подає він те, що не погоджується з рішенням УСРП у справі здержання від участи в теперішніх виборах до польського сойму, себто, що він хоче брати участь у виборах.

КОНЦЕРТИ „РІДНОЇ ШКОЛИ" В ГАЛИЧИНІ.

ЛЬВІВ. — В серпні влаштовує „Рідна Школа" в ріжних містах Галичини низку концертів у честь Маркіяна Шашкевича при допомозі й силами богословів Духовної Академії у Львові. Дохід з концертів призначений на „Рідну Школу".

РОБІТНИЧІ ЗАВОРУШЕННЯ В ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ. — Внаслідок змагань уряду довести до знижки цін на життєві потреби й розпорядку обнизити наперед платні, прийшло до страйків портових робітників у державних установах у Тульоні та в інших пристанях. У Тульоні почався страйк з фабрики пороху. Коло 700 робітників покинули роботу й почали похід серед співу „Інтернаціонала". Поліція заступила їм дорогу; почалися бійки. Серед того хтось почав стріляти і поліція вжила пальної зброї. Заки робітників розігнали, впали 5 трупів і 200 ранених. Стріляла поліція, кольоніяльні жовніри й робітники. Вони звідкись дістали кріси. В інших портах, де є арсенали, як у Бресті, Шербурґу, Ль'Оріенті, робітники вийшли також на страйк, а в Гаврі і Сейнт Назер корабельні залоги покинули кораблі. Преса правого напрямку приписує розрухи комуністичній аґітації.

Не зважаючи на ці події, кабінет Лявваля дальше плянує знижку платень.

НАВІТЬ З КАТОЛИКАМИ ХОЧУТЬ БОЛЬШЕВИКИ ИТИ НА ЗЛАГОДУ.

МОСКВА. — На семім конґресі Комуністичного Інтернаціоналу піддали незвичайну пропозицію, а то злуки з церковним елементом, щоб лише повалити фашистів. Німецький делеґат Ф. Вальтер сказав, що комуністи готові злучитися з католиками в Німеччині, щоб звалити націстичний уряд. „Ми казали католикам", казав Вальтер, „що ми готові злучитися з ними в боротьбі за свободу совісти".

Гарі Політ, англійський делеґат, грозив, що комуністи не дозволять Німеччині виконати кару смерти на комуністах, засуджених націстами на смерть.

Американський амбасадор Булліт повідомив департамент стейту у Вашинґтоні, що він хоче перед совєтським урядом запротестувати проти комуністичних затій у Злучених Державах, як це виявилося на конґресі комінтерну. Жде лише на інструкції з Вашинґтону.

БРАК ХАРЧІВ У НІМЕЧЧИНІ.

БЕРЛІН. — З достовірного джерела довідується кореспондент „Асошіейтед Прес", що в Німеччині починає показуватися брак харчів. Тим зажурилися націстичні провідники й мають зійтися в понеділок, щоб обдумати способи для заради біді.

РОЗБИВСЯ ІТАЛІЙСЬКИЙ ЛІТАК В АФРИЦІ.

Згинули сім людей.

РИМ. — Люіджі Раза, міністер прилюдних робіт і дорадник диктатора Мусолінія, а також дослідник барон Раймондо Франкеті й пять інших людей згинули при упадку італійського літака в єґипетській пустині в дорозі до Еритреї. Вони вилетіли з Риму, перелетіли понад Середземне море, спочили в Каїро і пустилися дальше в дорогу серед доброї погоди. Тому незвісна причина трагедії.

НАРАДИ ВЕЛИКИХ ДЕРЖАВ НАД ЕТІОПІЄЮ 16-ГО СЕРПНЯ.

РИМ. — Наради Франції, Англії й Італії над етіопським питанням відбудуться в Парижі 16-го серпня. Наскільки відомо, Італія не хоче годитися на пропозицію Англії, щоб їй зробити якісь економічні уступки, бо Італія вже й перед тим їх мала, але їх не виконав етіопський уряд.

ЕТІОПІЯ ШУКАЄ ЗБРОЇ В ЯПОНІЇ.

АДІС АБАБА. — Даба Біру, бувший урядовець етіопського міністерства закордонних справ, виїздить у якійсь незнаній місії до Японії. Кажуть, що Етіопія хоче дістати зброю й амуніцію з Японії, коли европейські держави відмовилися продавати муніцію Етіопії.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.0
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$ 2.00	One year	$ 2.00
На пів року	$ 1.25	Six months	$ 1.25
В Джерзи Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НАУКА З НЕЩАСТЯ

Пише нам М. Мадараш, секретар 13-го відділу Українського Народного Союзу в Вотервліті, Ню Йорк:

„Дня 1-го серпня цього року сталася в нас така пригода. Довголітній член нашого відділу, Василь Вовчук, свідомий і широко знаний український громадянин, котрий усі свої діти записав до Українського Народного Союзу, пішов зі своїм 5-літнім синком до Українського Клюбу. Батько зайшов до середини, а хлопець лишився на дворі. Не був іще батько й мінути в середині, коли хтось убігає до Клюбу й каже, що його син убитий. Не вірив батько, щоби це могло бути правда, бо щойно яку мінуту сина бачив живим, але вийшов на вулицю, щоби подивитися на всякий випадок, що син робить. Виходить, а його дитина справді лежить на вулиці без життя. Дитина вибігла на дорогу, надлетів автомобіль, ударив дитину й убив на місці".

До цього наш дописувач додає:

„Родимці, вписуйте своїх дітей до нашої організації. Не відкладайте на пізніше, бо ніхто ніколи не може знати, коли буде помочі потребувати. Не поможе нераз ваша найкраща увага. Ніхто не знає, де вас чи вашу дитину нещастя може спіткати. Вписуйте негайно, бо може бути запізно. Не бажаю я вам цього, але так воно може статися. Як іншому сталася пригода, вчімся з неї. Що сталось би з батьком, як би його дитина не була обезпечена в організації?

„Якжеж ви вже рішилися записати діти до організації та забезпечити себе на випадок нещастя для дитини, то записуйте дитину до Українського Народного Союзу. Це сильна організація, котра вам певно виповнить свою обіцянку. Це дешева організація, яка дає обезпечення дитини дешевше, ніж інші організації. Український Народний Союз уважає своїм обовязком виплачувати запомоги якнайскорше, бо він розуміє пекучу потребу навіщеної нещастям родини.

„Накінець, свідомі Українці записують свої діти до Українського Народного Союзу, бо це свідома українська організація, в якій діти виростають на свідомих українських громадян, що по нашій смерти будуть продовжувати в Америці славу України й людей українського роду.

„Родимці, вписуйте свої діти до Українського Народного Союзу!"

Л. ВАСІЛЄВСЬКИЙ ПРО Й. ПІЛСУДСЬКОГО

(Надіслана стаття).

Не минуло і десять днів від смерти Пілсудського, як уже появилася книжка уповноваженого міністра Леона Васілєвського: **„Юзеф Пілсудскі, якім ґо зналем".** Вступ і закінчення до неї має дату 19. травня, то є один тиждень по смерти Пілсудського. Правдоподібно видавництво „Руй", знаючи про безвихідний стан здоровля маршалка, заздалегідь замовило в автора написання цих споминів.

Спомини ті є незвичайно інтересні, бо сягають до 1896 р. та обіймають цілих 30 літ, то є до травня 1926 р. і то до дня точно перед травневим замахом, котрий цілу власть у польській державі віддав у руки Пілсудського і його воєвників.

Васілєвський — це старий, бо більше як 40-літній діяч Польської Партії Соціялістичної (ППС), а числить тепер десь коло 67 літ. Він працював у тій партії головно як редактор її заграничного орґану „Пшедствіт", і як автор цілої низки важних пропаґандивних брошур. Він віддавна спеціялізувався як знавець національних рухів народів, котрі колись належали до Польщі. І взагалі, щоби пізнати якийсь нарід і його мову, він, беручи за взір Серба Радавана Кошутіча, їхав на терен даного народу і там на місці вивчував його мову і відносини, серед котрих він жиє. Дуже інтересні є його спомини (видані Укр. Наук. Інститутом у Варшаві) про його зносини з Українцями, де він з незвичайним пієтизмом згадує про своє знайомство з нашим Франком і Павликом. Про українське питання видав він іще в р. 1912 прегарну книжку, котру високо цінив померлий недавно д-р А. Чайковський, та був навіть готов її на українське перекласти. Кращої книжки про це питання українською мовою ми і досі не маємо. Недавно вийшла знову обширна його книжка про українську справу.

Пілсудського представляє Васілєвський у всіляких фазах його діяльности і під усілякими псевдонімами. Був час, коли Пілсудський у кругах польських революціонерів звався „тов. Віктор", то знову „Зюк", то нарешті „Мєчислав". Пізніше, коли вже зорґанізував леґіони, став „комендантом", аж нарешті і „начальником паньства".

У книжці, про котру говоримо, помістив Васілєвський також кілька досі незнаних листів до нього, а один до Падеревського. Описується тут ріжні конференції і наради, а є бесіда і про конференцію сімох революційних партій російської держави в Женеві 1905 р. Конференція та ухвалила цілу низку постанов в ціли співділання партій усіляких напрямків і народів. Трапилося тоді таке, що як представник російської партії есерів (соціялістів революціонерів) виступав на тій конференції **Євно Азеф,** котрого скоро потім здемаскував Бурцев як аґента-провокатора. Про нього сказав „Зюк" до своїх приятелів: „Досиць мі сєн подобал тен Жидовін".

Таке враження зробив на „Зюка" Азеф головно цим, що в довшій розмові з ним досить легковажно говорив про „революціонния качества (вдачі) русскаво человєка".

„Зюк" був засадничим противником терору, зверненого проти поодиноких осіб, і лише у виняткових випадках допускав до нього. За головне завдання Боєвої Орґанізації вважав він зроблення **боєздатними народні маси.** І грошеві акції, орґанізовані Боєвою Орґанізацією (напади на урядові каси, почтово-грошеві потяги і т. і.) мали передовсім на ціли здобуття фондів для узброєння мас. „Зюк" був також прихильником тих, так званих ним, **„серцевих акцій",** звернених не проти людей, але проти інституцій, а особливо проти **памятників** російського панування в Польщі. З його почину орґанізовано бомбові замахи між іншими на Муравєвську каплицю у Вільні і на памятник царя Олександра ІІ-го в Ченстохові. На засіданнях центрального комітету Революційної Фракції (ППС) обговорювано проєкти замахів на козацькі касарні в Лодзі і на православний собор на Саськім Майдані у Варшаві. як на найбільше зненавиджений символ московського панування в Польщі. До цього останнього пляну „Зюк" дуже палився, але виконанню його станула на перешкоді певність, що при тій нагоді мусілоб упасти дуже багато невинних жертв. (Цей собор розвалили Поляки, як тільки здобули свою самостійну державу).

По програній російсько-японській війні введено в Росії щось ніби конституцію і переведено вибори до державної **„Думи".** Пілсудський був противний участи Поляків у тих виборах. Зрештою прийшла така пора, що треба було „Боївку" ліквідувати, а її учасників матеріяльно забезпечити. В тій ціли „Зюк" приготовив і виконав славний напад на почтово-грошевий потяг під Безданами у вересні 1908 р. Здобули тоді польські революціонери, як говорять одні, 300 тисяч, а як кажуть інші — 3 міліони рублів.

І тепер приступив „Зюк" до виконання свого давно вже придуманого пляну, що був чимсь цілком новим для ППСівської партії.

Плян той повстав у нього як наслідок розважання над причинами провалу останньої російської революції в 1905 році, та з причини глибших військових студій, які розпочав від часу російсько- японської війни. Л. Васілєвський каже про це таке:

„Його розумування в справі провалу російської революції, з котрими ділився з нами, були ось які: Революція, зокрема в Польщі (під Росією), приготовила довголітньою аґітаційною й орґанізаційною роботою ППС величезні **сили моральні,** котрі в часі воєнних погромів царату перевищували ті сили моральні, що їх мав царат. Воєнні погроми відслонили гнилизну царського уряду і підкопали його повагу навіть у корінній Росії, а щож допера на „окраїнах", де його авторитет усе був слабий. І так з огляду морального була перевага безумовно на стороні революції. Та цього було замало, щоби побідити. Царат розпоряджав силою фізичною, військом, і воно рішило справу на некористь революції, котра не вспіла позискати війська для себе, а сама не мала вистарчальної сили, щоб його поконати. Силу моральну революції збирано і гартовано цілими роками, але про **практичну** революційну **боротьбу** не думано, бо вважано це за щось іще дуже далеке. **Силу фізичну** у революції почали революціонери будувати щойно тоді, коли її треба було вже вжити до боротьби, котру збіг обставин спричинив, отже **запізно.** Очевидна річ, що та сила показалася заслабою, щоб зломити військову силу царату. А з цього виходить такий практичний висновок: до побіди потрібна є фізична сила і вмілість провадити боротьбу з фізичною силою, котру царат пішле проти революції.

„Ті погляди стали жерелом того, що Пілсудський називав **„мілітарною аґітацією".** Полягала вона на намовлюванню всіх товаришів, щоб учились воєнного ремесла, студіювали військову літературу і щоби взагалі клали на перший плян усе те, що стояло в звязку з фізичною боротьбою: зброю, військо і т. п."

Військова орґанізація, ведена Пілсудським, переступила вже незадовго границі партії, і він став взагалі провідником польського військового руху, став „комендантом".

Поминемо тут його діяльність у тій ролі; досить, що коли осередні держави програли війну, випустили його Німці з тюрми в Маґдебурґу, де більше як рік сидів, і він у листопаді 1918 р. вернувся до Варшави, де відразу став „начальником" держави. Уже з початком січня 1919 влаштували вшехполяки замах на нього і на його уряд, але він той замах безкровно зліквідував. Та всеж таки всі польські банкирі й дідичі збойкотували той його уряд і не достарчували потрібних грошей, а сам уряд не мав іще відповідних машин для друкування банкнотів. Отже Пілсудський мусів згодитися на уряд коаліційний, на чолі котрого станув Падеревський.

На прощальній вечері бувших міністрів говорив „комендант" про ситуацію, а коли (оповідає Васілєвський) підніс, що в ціли **ратування Львова** (від Українців. — Ред.) мусів із браку сил допустити до заняття большевиками улюбленої ним Вільни, то сльози станули йому в очах.

Перший (і останній) раз — каже Васілєвський — бачив я „команданта" плачучого.

„Алеж ми Вільну відберемо!" — сказав я.

„Так, але як до того часу натерпиться це місто!" — відповів „командант".

І справді, всупереч розпорядкам антанти Пілсудський вислав пізніше буцімто збунтованого ґенерала Желіґовського, котрий Вільну від Литовців відобрав і до Польщі прилучив. Не треба забувати, що **Вільна** не лежить ані на польській, ані на литовській етноґрафічній території, але **на білоруській.**

Пілсудський тому так любив те місто, що там пережив разом з родичами свої хлопячі літа і там ходив до школи. Тепер похоронено його **серце** власне у Вильні в костелі, що є в так званій Острій Брамі.

У всякому разі довідуємося тепер з цілком достовірного жерела, бо від Л. Васілєвського, що **не допустив до поновного заняття Львова** Українцями у січні 1919 р. власне **Пілсудський.** Колиб їм було тоді це удалось, хто зна, чи булаб антанта в травні 1919 р. випустила польську армію Галєра з Франції на підбій східньої Галичини.

„Пляни Команданта на Сході — пише Л. Васілєвський — вязалися з його концепцією „Великої Польщі", що вимагала ліберального трактування справи земель давнього Великого Князівства Литовського й України. Ту **„Велику Польщу"** протиставив він ендецькій (вшехпольській) концепції **„Малої Польщі",** націоналістичній, що відтручувала від себе східніх сусідів, котрі повинні були горнутися до „Великої Польщі" як до природньої їх протекторки супроти російської небезпеки".

Інструкції, уділені 31. XII. 1919 р. Пілсудським Леонови Васілєвському, що з припоручення польського міністерства справ заграничних їхав на конференцію балтійських держав у Гельзінґфорсі (у Фінляндії), обіймали між іншими й таке бажання: „Мусить бути обезпечена технічна можність піднесення справи України. Петлюра користає в Польщі з права азилю. Польща поможе йому при нагоді, на котру треба ждати".

В розмові з Васілєвським 30 березня 1920 р. сказав Пілсудський: „Щодо України, то Україні Раковського (большевицького міністра) протиставимо Україну Петлюри і не будемо радити над тим, котра з них є правдивіша, бо це моглиб ми робити в безконечність. Най Українці самі рішають".

Як знаємо, то Пілсудський спільно з армією Петлюри зайняв був 7. травня 1920 р. Київ, але незадовго мусів перед большевицькою перевагою завернутися назад у Польщу.

Прийшло до так званого „Цуду над Віслон", до котрого немало причинилась армія Петлюри, що лишився в Польщі, а потім виїхав до Парижа, ждучи знову на нову нагоду.

Дня 15. травня 1926 року осягнув Пілсудський побіду над тодішнім польським урядом. Його державний замах удався. Але рівно 10 днів потім большевицький агент Шварцбарт застрілив у Парижі Петлюру. Большевики боялися, що Пілсудський може знову спільно з Петлюрою піти походом на Київ. Але тепер український селянин уже на власній шкірі пізнав, як виглядає большевицький „рай" і певно вже не помагав би большевикам так, як це у своїй глупоті робив 1920 року. Навпаки, селяни пішли би масово за Петлюрою, а цього власне большевики боялись і тому він мусів згинути. Дурноваті Французи освободили Шварцбарта (під впливом підплаченої большевиками преси) від ґільотини.

Побачимо, як тепер вони вийдуть на своїм куманню з большевиками...

І ще одно дуже інтересне відкриття подають нам спомини Васілєвського, а саме в справі **признання східньої Галичини Польщі дня 15. вересня 1923 р.** „Ухвалу Ради амбасадорів признав Пілсудський великим успіхом міністра Скшинського. Він з жалем говорив про становище Франції в справі усталення наших східніх границь і підніс, що **рішення** в цій справі **завдячуємо Мусолінієви,** а не Франції, нашій союзниці".

Нехай же це відкриття Л. Васілєвського щодо ролі Мусолінія в справі східньої Галичини затямлять собі наші фашистівські (під чужим чоботом) поклонники того італійського диктатора.

Клим Обух.

УЛАС САМЧУК.

ВОЛИНЬ

Роман-хроніка у 3-ох частинах.

Частина І.

КУДИ ТЕЧЕ ТА РІЧКА?

18

— Поцілуй мене в перетичку. Розумний який.

Хлопці одного разу штуку з ним втяли. Взяли його штани та обіцяли назбирати колосся.

Коли Прокіп не бачив, насипали туди кінського сухого гною і зверху притрусили колоссям. Прокіп жене до дому свою череду обвішений торбами з колоссям і гордо несе з-переду штани з гноем... Хлопці цілу дорогу присідали з реготу, але Прокіп не догадується. Так і поніс до дому гній. Ну й кляв же він після. Але більше його не одурять.

Дійсно Володькові таке товариство подобалось. А скільки оповідали казок, страхів, небилиць. Одного разу лопнула на лузі корова Лебедця. Обжерлась конюшини, здуло її й лопнула. Навіть коновал не встиг прибігти.

А коли прибігла господиня корови та зобачила, що корова лежить надута і не ворушиться, впала на неї і залилась гіркими сльозами, як над покійником. І чого та жінка не повиспівувала: — „Ти наша корівонько! Зозуленько ти наша! Ти наша, сива голубонько! І що ми тепер без тебе робитимем і що їстимуть наші дітоньки? Та я ж тебе доглядала! Я ж тебе годувала! Я ж до тебе рано вставала, пізно вечером дожидала і в день, і в ночі про тебе горювала"!

І чого тільки не виспівала стара господиня.

Володькові і жалко, і разом аж смішно.

Здуріла стара, — думає він. І чого б його отак за худобиною упадати? На цю тему, він знову розговорився з батьком, а той йому сказав:

— Памятай, що корова для родини все одно що й матір. Без корови ні молока на стіл, ні гною на поле. А не даси гною, не будеш мати й врожаю.

— Може воно й правда — дамає малий. Але його це глибоко не проймає.

По двох днях не стало корови. Собаки подбали про те, щоб вона не занечищувала собою цього світу. І лише кілька кісток та череп з рогами свідчили, що тут відогралась недавно одна сцена з великої траґедії селянського життя.

Одного дня Василь одягнув семражинку, перевісив через плече біленьку, щойно пошиту на книжки торбину, вложив у неї ґрифльову табличку та шмат гарячого нацибуленого і насоленого підпалка та почимчикував до школи. Володько сам погнав корови.

І від тепер почалось його невідрадне життя. Сумно йому стало. Пасти прийшлось одиноко. Майже всі пастухи, що раніш тут випасали свої корівки та плели кошики, пішли тепер збагачувати себе знанням. Залишивсь Прокіп, але цей іґнорвав малого Володька. Та й Володькові неабияка з нього втіха. Краще вже бути самому.

Луг широкий. Очерети, лози, розлоги. Розходу для корів досить, але прикро, що робити нічого.

А до того ще й погода погіршала. Почалась осіння сльота, холоднеча. Володько клав багаття, пік картоплю, робив дим... Величезним тяжким валуном котився він понад сіножатями. Після співав пісні, які знав. Коли бракувало пісень, сам складав їх собі, оповідав сам собі казки. Але найбільше то просиджував над річкою, думав про риби, ужі, раки. Про ті теплі країни, про котрі то оповідав колись батько. Думав, як би він туди поїхав і щоб там робив; пробував нарешті плести кошики, але з його підприємства нічого путнього не виходило.

Одного разу віднайшли Володькові корови кості здохлої корови і почали усі троє дуже щиро оплакувати свою траґічно згинувшу товаришку.

Куцохвоста Манька та Ряба тягнули якогось ніто баса, ніто альта, а молода ялівочка красулька сумлінно підтягала їм довгим і надривним тенорком. Вийшов страшний концерт. Володько перелякався і не знав, що робити. Чи бігти розганяти, чи перечекати, аж наревуться до обриди і перестануть. Вирішив, що краще зупинитись на останньому. Так і зробив.

А вечором питав батька: — Чого ті, тату, ревуть корови над костями?...

Батько пояснив, що худобина, як і людина, оплакує смерть, бо смерть це кінець всьому на цьому світі. Смерти боїться все живе, бо лише вона одна є найбільше і найболючіше горе, яке тільки послав Бог усьому, що живе.

Володькові таке ще не приходило на думку. Він ще не думав про смерть, навіть і худобячу. Тепер він подумав, чи і худоба може думати, чи може розмовляти. Він бачив нераз, що коли корови наїдяться, то сходяться разом, починають обнюхувати одна одну і лизати. Видається, ніби вони розмовляють про щось. Коли б Володько був трохи більшим, він би і собі підійшов до них, але він малий, а Ряба має порядні роги і зовсім неввічливо поводилася зо своїм пастухом. Раз навіть робила спробу поносити його на рогах, за що дістала від Василя таку парню, що порішилась покищо стримуватись від подібних підприємств. Одначе радо не підпускала вона до себе Володька. Краще вже і не дуже бути у неї на очах. Ще коли Василь приходив раніше зо школи, то пообідавши виходив до Володька, щоб його змінити. Тоді Володько не йшов до дому, а йшов до млина і там ніколи скучно не було. Там було досить займаючого. Але коли псувалась погода, падав дощ, шугав терпкий вітер і Василь залишався ночувати на селі у дядька, тоді Володько мусів цілий божий день чапіти та нудитись на лузі.

* * *

Володько сидить проти сонця над проваллям, на дні котрого біжить маленька у дві колії доріжка, обпер лікті на коліна, долонями обняв голову і думає. Якась дуже велика дума влізла в його невелику голову. Корови залізли в лози і звідти цілий день не вилазять. День видався погідний, сентиментальний. Гудуть осінні кусливі мухи та літає бабине літо.

По стежці, що біжить навпрошки через сіножаті від млина до Матвієвого хутора, йде зо школи Василь. Володько, хоча і помітив його, але на зустріч не біг. Хай собі йде. Ніколи.

Він занадто важко думає, а дотого знав, що брат хоче їсти і квапиться швидше додому. Але коли Василь зрівнався з Володьком, то покликав його до себе.

— Що там таке? То ще тоже — подумав малий, ліньки підвівся і пошкандибав.

— Чого ти хочеш? — питає ще здалека Володько.

— Ходи но сюди. Я щось приніс...

— Що ти там приніс? Ану, покажи но...

Василь зняв свою школярську торбинку і витрусив з неї малюсіньке рудовате щеня. Воно було ще занадто мале, без перерви тремтіло, нявчало, ледви спиналось на свої гнучкі роскарякуваті лапки і, здається, було ще навіть сліпе. Виглядало воно погано. Витрушене з торби, воно лазило по землі і мордочкою ніби чогось шукало у траві.

Володька це не здивувало.

(Далі буде).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ШІКАГО, ІЛЛ. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 176, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться 12-го серпня, в годині 7-мій ввечір, в гали церковній, 9212 Ченсій Евеню. Просимо всіх членів прибути на збори і на означений час, бо маємо важні справи до полагодження. — Захарій Олійник, секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Запорозька Січ, від. 367, повідомляє, що звичайні збори відбудуться у Вівторок, 13-го серпня, в годині 7-мій ввечір, в гали парохіяльній, 303 Годсон вул. На порядку нарад будуть важні справи до полагодження, тому кождий член має явитися на тих зборах, як також вирівнати свої вкладки. — Микитинський, предс.; Антонів, секр.

Наші діти.

— Слухай Володку, як це сталося? В шафі були два яблока, а тепер є тільки одно.

— Бо було темно і я другого яблока не зауважив.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ХТО ПЛАТИТЬ, А ХТО КОРИСТАЄ.

Телеграфують з Єгипту, що за останніх шість місяців через Суезький канал переїхали 240,000 італійських жовнірів та робітників на війну проти Етіопії.

Кораблі, що везли їх, заплатили зарядови Суезького каналу, себто Англійцям, 10 мілїонів долярів оплати.

Каналом вернулися теж до Італії 5,000 італійських вояків, хорих на малярію, дезинтерію й тиф, що їх вони набавилися в Африці.

ЩО КОШТУЄ СПРАВЖНІЙ КОРЕСПОНДЕНТ.

На італійсько-етіопську війну виїхав з Америки відомий письменник Лоренс Столингз. Має він писати статті для „Північно-Американського Ґазетнього Аліянсу".

Може думаєте, що він дістав стільки, що дістає якийсь европейський кореспондент якоїсь української ґазети в Америці, себто 10 до 20 долярів на місяць, з якими він не може ні вмерти, ні жити?

Ні, він дістав стільки, що наняв собі 4 фотоґрафів і фльоту (кільканацять) моторових авт і мотоциклів.

ЩО ЗНАЧИТЬ БУТИ СПРАВЖНІМ ВОЄННИМ КОРЕСПОНДЕНТОМ.

З такими причандалами Столингз сподівається бути справжнім воєнним кореспондентом про воєнні події в Етіопії.

Бути справжнім воєнним кореспондентом, каже Столинґз, не значить писати про події на фронті, погравши собі в карти з ґенеральними штабовцями.

Він не хоче наслідувати тих комуністів, що хвалять російський рай для пролетаріяту, але самі волїють лишатися в буржуазній Америці.

ЗАХОРОНА ДЛЯ ВОЄННОГО КОРЕСПОНДЕНТА.

Що Лоренс Столингс думає бути справжнім воєнним кореспондентом, можемо йому повірити, бо він не з тих героїв, що хвалять війну на три тисячі миль від себе та величають свою відвагу в боях, до яких вони не йдуть.

Попереше, Столинґз війни не хвалить. Принаймні не свідомо. Його повісти й фільми звернені проти війни.

Подруге, він брав участь у світовій війні та був у ній тяжко ранений.

Потретє, як він каже, він має добрі захорони на війну. Він забрав з собою колекцію американських прапорів. Це, каже він, буде осторога кулям, щоб туди не літали. Поза цим він думає покористуватися широко доказаною правдою, що „грім два рази в це саме місце не вдаряє".

Отже щасть, Боже!

ЗА КОГО ДБАЮТЬ У ПРОЛЕТАРСЬКМ РАЮ?

Телеґрафують з Москви, що Осип Сталін, совєтський диктатор, приказав поставити всі медичні засоби Кремлю до розпорядимости 75 - літнього старця, що захорів у Москві на запалення леґенів. На приказ Сталіна хорим занялися два лікарі Кремлю та дві кремлінські доглядачки хорих.

Думаєте може, що так піклуються якимось делеґатом на конґрес „комінтерну"?

Ні, це захорів буржуй, бостонський купець Едвард Файлін.

БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ КОГУТИК.

Звертають мені увагу, що „Українські Щоденні Вісти" похвалили „Свободу" за те, що вона виступила проти нагінки на чужинців.

Додають „Вісти", що вони вже кілька разів вимагали від „Свободи" сказати слово в цій справі. Читачі „Вістей" мали би вірити, що „Вісти" заставили „Свободу" написати статтю.

Може чували „Вісти" про комедію французького письменника Едмонда Ростанда, в котрій головною дійовою особою є когутик Шантеклер, що кукудакає своїм куркам, що від його піяння сонце сходить?

Леся Буковинка.

СЛІДАМИ КНЯГИНІ ОЛЬГИ!

Тихий, теплий літній ранок.
Сонце встало, вітер спить.
Вийшла дівчина на річку,
Сіла в човен і сидить.
Чарівна сама, як ранок,
Задивилася на світ....
Білий шум на синіх хвилях,
На деревах — білий цвіт.

О. Олесь.

Княгиня Ольга мала в своїй душі і в своєму умі ті прикмети, що так величаво знаменують українську жінку-патріотку.

Княгиня Ольга походила з самого серця і душі українського народу, була дочкою селянина і засяла такою красою і такою мудрістю, що стала жінкою князя Ігоря.

В памяті українського народу зісталася вона як зразок жінки, яка свято сповняє те, що до неї належить. Любить свого чоловіка й поважає його думки, шанує його память, виховує дітей у його ідеалах, пильнує їх спадщини та мудро править державою.

Для України виховує княгиня Ольга свого сина Святослава на хороброго вояка, на славного вождя. Як вона любить вірно свою Батьківщину, видно вже й з того, що відреклася вийти вдруге заміж за візантійського цісаря. Відреклася багатства та великих особистих почестей, бо понад усе в світі любить свою Україну і свій народ.

Державою правила Ольга з умінням дійсного володаря: передала свому синови державу в повнім розрості сил. За її панування сила і слава України доходили чутками далеко аж в західні держави Европи. Німецька історія згадує, що в 955 р. до римського цісаря і німецького короля прибули посли від володарки України, себто від княгині Ольги.

У своїх старших літах виховувала вона своїх внуків. Особливо мала вона свій великий виховний вплив на внука Володимира, пізнішого володаря України.

Наш нарід починає тепер відроджуватися, приходити що дня до своїх сил, щоб стати сильною нацією. І тепер у змаганнях нашого народу має важну ролю відіграти українське жіноцтво. Провідна і найважніша роля жінки — це у рідній хаті, у вихованні своїх дітей.

Ми мусимо тепер звертати нашу увагу на примірні жіночі постаті з історії українського народу. Ідім їх слідом, будьмо хоч почасти до них подібними.

Серед сірої буденщини, серед труду і турбот звертаймо нашу увагу на душу і на розвиток душі наших дітей.

Свідома українська жіноча душа має стати світлом у нашому народі!

Дорогі сестри! Сама погоня за багатством, аа грішми, за ріжними каріерами — щастя не дає. Всі маєтки, все земське набуте добро, як прийде свій час, треба покинути: повні скрині, воли й корови, прекрасні палати, пишні хати і поля. Але як ми крім матеріяльного надбання нічого не вчинили для наших дітей і нашого народу, то марно ми свій вік прожили. — („Час").

Ярослав Рудницький.

ІЗ НОВИХ ДОСЛІДІВ НАД НАШИМИ БОЙКАМИ

Останні роки принесли кілька нових праць та наукових розвідок про Бойківщину. Вони важні тим, що дозволяють докладніше, ніж досі, визначити межі бойківського племени та кидають нове світло на саму назву „Бойко". Крім цього вони приносять нові цікаві причинки до звичаїв та життя-буття цих наших верховинців. Найважніші з цих праць це — побіч „Карти українських говорів" проф. Івана Зілінського й інших праць із поля нашого говорознавства (діялектольоґії) — д-ра Княжинського про межі Бойківщини („Літопис Бойківщини", ч. 1. Самбір, 1931.), д-ра С. Рабіївної про говір Бойків (по польськи у SPRAWOZDAN-ях POLSKIEJ AKADEMJI UMIEJĘTNOSCI за червень 1932 р.) та д-ра Фальковського й Пашницького „На лемківсько-бойківській промежі" (по польськи, Львів, 1925.). Крім цього велику наукову дослідну працю над Бойківщиною й Бойками ведуть два музейні осередки: Самбір (Т-во „Бойківщина") та Стрий (Тов. „Верховина"). Через те, що висліди цих праць відомі переважно тільки вузькому гурткови фахових людей, спеціялістів, варто булоб і ширшому загалови з ними познайомитися.

*

Де живуть Бойки? Межі якогось племени можна визначувати ріжно. Звичайно означують їх на основі мовних ознак. Племя, що говорить бойківським говором, цілком гірське. Мовою відзначається воно виразно від сусідніх українських племен: на заході — від Лемків, на сході — від Гуцулів чи Покутян, на півночі — від Підгірян (т. зв. опільський говір) і на півдні — від Закарпатців. Бойківщина тягнеться від ріки Солинки (лівий доплив Сяну) на заході по Лімницю (правий доплив Дністра) на сході; на півдні треба до Бойківського говору залічити т. зв. Верховину (найвищу в цій гірській околиці смугу здовж чеської політичної границі) й на півночі більшменш до р. Дністра та Стривігора. Ця країна обіймає (за Куйбійовичем) у Галичині такі теперішні повіти: ліський (східня частина), самбірський (півд. частина), турчанський (увесь), дрогобицький (півд. част.), стрийський (півд. част.), долинський (півд. част.), калуський (півд.-західня част.). Докладніше: границя бойківського племени, починаючись із заходу, йде в ліському повіті селами: Прислїп, Криве, Завій, Полянка, Савкавчик, Солина, Угерці, Мишківці, Боберка, Лобозва, Головчик, Рябе; в самбірському повіті: Галівка, Плоське, Виців, Тисовиця, Стрілки, Лужок Горішній, Недільна; у дрогобицькому повіті: Залікоть, Опака, Східниця, Івашківці, Доброгостів, Бистра, Улично; в стрийському повіті: Довголука, Розгірче; в долинському: Тисів, Болехів, Церківна, Станківці, Розточки, Мізунь, Максимівка, Грабів, Лопянка, Спас, Луги, Липовиця, Сливки; в калуському повіті через Пороги границя знову вертається до долинського повіту, до Ясеня й Осмолоди. Ясна річ, що ця границя перебігає поза Карпати й обіймає південну частину Закарпаття (невеличку смугу),що прилягає до галицької Бойківщини.

Здовж зазначеної границі простягаються перехідні говори до Лемків, Покутян і надністрянських (опільських) говорів у Галичині й до закарпатських говорів та Гуцулів на Закарпатті. З більших містечок на Бойківщині лежать тільки: Турка, Сколе та Болехів. Музейні бойківські осередки (Самбір, Стрий) лежать властиво вже поза Бойківщиною.

*

Назва „Бойко". На повстання й розвій назви „Бойко" є в науці ріжні погляди. Про найважніші з них писав уже на сторінках „Життя і Знання" д-р А. Озаркевич, подаючи зі свого боку здогад: мовляв, назва „Бойко" походить від слова „Бойку!" (скороченого: Богойку! = Богоньку!), що його вживають на Бойківщині. Останіми часами починає собі здобувати поважне місце погляд, що його висловив був І. Верхратський[1]) та В. Охримович[2]). Опираючися на таких назвах як „Лемки" (від частого вживання слова „лем"), ці обидва дослідники доказують, що назва „Бойко" повстала від того, що „Бойки" часто вживають слівця „бóйє" (так, егеж, нім. ja wohl). Нові розсліди (Рабіївна) це підтвердили (нпр.., „ой, бойє, забув таки всьо", „ой, бойє, в нас того всюда" й ін.). Виявилося, що сусіди Бойків, які не вживають слова „бóйє", говорять про них, що, мовляв, вони „бойкають[3]). Виходить, що „бойкати" це те саме, що „говорити бойє, бойє...", а не — вживати слова „Бойку" (з давнішого „Богоньку"), і що „Бойко", це така людина, яка „бойкає", тобто, вживає слова „бойє".

Звичаї та побут. Праця Фальковського - Пашницького „На лемківсько-бойківській промежі" чисто народознавча, вона займається цікавими природніми звичаями Бойків, громадським та приватним їх життям, їх віруваннями і життям узагалі. З деякими цікавими підмітками авторів ми познайомимо наших читачів.

Одна з найважніших та найбільше святочних хвилин у Бойка це — закладини власного дому. Щоб у новій хаті добре велося, треба вибрати добре місце. І тут Бойко дуже довго роздумує. Коли нарешті вирішиться вибрати якесь місце, то його „випрóбовує": приготовляє житні колачики, потім нанизує їх на чотири (або й більше) колики, вбиває їх у землю на місце, де мають бути чотири вутли хати, й залишає все те на ніч. Вранці приходить та оглядає, чи все на свойому місці. Коли котрогось із колачиків немає, то це знак, що місце під хату недобре, що треба шукати іншого. Ґазда пересуває кілки з колачиками на інше місце і знов залишає їх на ніч. Часом тих колачиків пильнують цілу ніч, щоб який збиточник їх не позабирав. Коли місце, мовляв, справді погане й непригоже, то ніхто не пильнує, щоб не пропадали колачики. Але як добре, то можуть навіть коти і пси ходити, і колачик не пропаде. У Ступосянах (Ліщина), як оповідають, один господар, що не вірив у ці ворожби, не вибирав місця на хату і йому „щось" так довго нищило товар, доки не перебудувався. До новозбудованої хати впускають наперед крізь вікно когута, або кота.

Дуже цікаві в Бойків обряди, що вяжуться з майбутнім урожаєм. Тимто у деяких селах покроплюють святойванською водою ґазду, коні, воли, що йдуть уперше орати. В інших місцевинах, коли вже все приготоване до виїзду в поле, господиня завиває хліб у „портку" (льняний обрус) і кладе його під плуг між колеса. До коновки набирає води, мачає в ній соломяне кропило і кропить. Господар робить батогом знак хреста і зі словами „вйо в імя Боже" виїздить до праці. Коли ще є при тому зерно на засів, то й це зерно кроплять свяченою водою. На цей обряд господиня вдягає кожух „на лівий бік верхом".

На весну після засівів наймають подекуди господарі соборну Службу Божу. Після неї здіймають з дзвіниці дзвони й наливають у них воду. Цю воду посвячує священик, а приявні набирають її потім із собою додому.

Щоб град не вибив збіжжя, посвячують ліщину й затикають її по полях. У селі Волосатому (Ліщина) закопують по заґонах шкаралупу з писанок.

Перший іжзатий сніп господиня несе у хату, щоб хто не вкрав цілого збору. Коли господар звозить улітку снопи з поля, то перед „боїщем" (током) кладуть поперед коні замкнуту колоду, щоб „замкнути зуби всім мишам", щоб вони зерна не знищили.

Деякі бойківські звичаї дуже-дуже давні, як н. пр. вивозити мерця саньми. — („Життя і Знання").

[1]) Іван Верхратський гал.-укр. педагоґ, природознавець і граматик (1896—1919), дослідник українських говорів Галичини.

[2]) Володимир Охримович, гал.-укр. громадський і політичний діяч та письменник (1870—1931), писав і деякі народознавчі та граматичні розвідки.

[3]) Рабіївна сама чула, як пастушки, насміхаючись із хлопця з села Ільника, казали: „ти —инницький (= ільницький) бойку, чо так бойкаш, бойє... бойє.,. бойє".

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Тов. Український Клюб Поступовий, від. 70, повідомляє всіх своїх членів, що звичайні місячні збори відбудуться у вівторок, 13. серпня, в годині 7:30 ввечір, в салі Народ. Дому Ам.-Укр. Ситизенів при 386 Джанстон Евені. Кождий член обовязаний є прийти на збори в означений час, бо маємо ріжні важні справи до подагодження. Довгуючі члени ха йвирівнають свої вкладки, бо інакше будуть суспендовані. — В. Кушнір, рек. секр.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ТОЛІДО, О.

Новий Українець-лікар.

Медичний факультет в університеті Джорджтавн у Вашинґтоні покінчив **Омелян Каськів,** отримавши титул доктора медицини.

Д-р Омелян Каськів є сином українського православного священика в Вунсакет, Р. Ай., о. Володимира Каськова і пані Анни з роду Стефанович. Родився в Карнеґі, Па., дня 7 грудня 1907 р. Гай скул покінчив у Трентон, Н. Дж. Будучи в гай скул, молодий студент помагав батькови при видаванню тижневика „Дніпро" як друкар, коректор, тощо.

Покінчивши гай скул, Омелян вписався до Мюленберґ Каледж в Алентавн, де отримав ступінь „Бечелор оф Саєнс". Опісля записався на медицину в Джорджтавн Юніверситеті і покінчив студії цього року.

Похвальним у молодого доктора є те, що він завжди й усюди визнає себе Українцем. Іноді буває, що коли наші молоді люди підуть до вищої школи, вони так і пропадають для українського народу. А навіть коли пишуть листи до родини, то звичайно пишуть по анґлійськи, бо рідної мови не знають. Д-р Каськів, будучи у школі, завжди писав листи до родичів по українськи й сьогодні він українську мову знає не гірше анґлійської. Це, без сумніву, заслуга домашнього виховання.

Два тижні після скінчення університету молодий д-р Каськів був покликаний на лікарську пратику до Флавер Госпитал у Толідо, Огайо, де перебуває під теперішній час.

Знаючи молодого доктора майже від дитинства, можу сказати, що з нього буде радість і потіха родичам і українському народови. Пригадую його собі ще малим хлопчиною, як услугував в церкві, співав у хорі, потім помагав вести українську школу, працював у друкарні, пильно учився до пізної ночі, а завжди ввічливий, усміхнений, енерґійний, веселий, дійсний молодий „джентельмен", а при тому всьому дуже привязаний до українського імени й народу.

о. І .Г.

Дм. Словітський.

ЖНИВА.

Голубе небо, білі хмари,
Золото в полі, лан пшениці,
Червоний мак, фіялкові гори,
„Пітьпіліть" в просі перепелиці.

Вже копи в полі тісно збились,
В сонці блестять серпи і коси,
Сонце жарить, женці втомились,
Вянуть і пахнуть сіна покоси.

Ген за горою білі хмари
Клубом ростуть в небо високо,
Гарячий леґіт, в лузі чари,
Річка пливе поміж осоки.

В садах село скрилось в долині,
Лиш визирає хрест на бані,
А ген лиш мріють темно-сині
Гори Карпати, як титани.

Гостинець білий круто веться
І ген зникає в білій куряві,
В лугах і в полі неначе сниться,
Моя Словіта стоїть в уяві.

Присілок Малиння, де я родився
І ріс і мріяв... Гей доле, доле,
Лише в уяві бачу вас завше,
Рідна Словіто, рідне поле.

Голубе небо, жнива в полі,
Село в садах, в зеленім гаю;
Я свою душу й серце в цю хвилю
На крилах мрій там посилаю,

Де рідний край, голубе небо,
Розлогий лан жита, пшениці...
Відгук душі і біль і жаль,
Однак надія моя з криці

Не дає тут на чужині впасти,
Забути тебе, Рідний Краю,
І хоч лиш в мріях тамті страсти
І воскресення вибухають.

Гостинність.

Господар дому: Не вяжіться, дорогі гостеньки, будьте як у себе дома, а тому що це у мене дома, я хотів би, щоб ви були у себе дома.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

S. O. S.

Ті букви міжнародні. Вони придумані на те, щоб ратувати людей на розбурханім морю, коли пароплав у небезпеці, отже на випадок вогню, бурі, зломання пропелера. Загалом тоді, коли корабель зданий на ласку филь. Як пароплавови грозить така небезпека, що може загинути, з нього висилають бездротним телеграфом букви S. O. S. Інші пароплави, діставши вістку, пливуть на місце, де корабель у нещастю, щоб людей ратувати. Хоч і ратунковим кораблям грозить небезпека, то вони ратують інших, бо таке міжнароднє право на водах. Навіть і ворожий корабель у війні не можна залишити на ласку филь, а треба ратувати. Але в часі мира то таки справжній примус. Якби капітан, що дістав сиґнал, не поспішив на поміч, то його карають за непослух морській дисципліні.

Мені, як звичайному чоловікови, подобається такий закон, бо це признака цивілізації й людського поступу. Людство дорозумілося, що треба дати поміч у нещастю, бо цього вимагають благородні почування людини. Та одно дивне: Чому то людство не догадається, що треба дати поміч не одній людині, але цілим народам, як вони в небезпеці? Чому то такого міжнародного права не придумають, напр., щоб дати поміч поневоленому народови, головно тому, що кождий член того народу знаходиться в небезпеці життя? От, напр., скільки то людей марно зійшло зо світу в большевицькім баґні! Пишуть, що 10,000,000 людей згинули з голоду, а може й більше. Чиж це не нещастя? Чиж то люди призначені на те, щоб з голоду ґинути? Чиж то нема кому установити міжнародній трибунал, щоб карав кровопийців, таких як от большевики чи які інші опирі? Коли корабель тоне, то подорожним кидають ґумові колеса, звані „ратунковим приладдям" („лайф сейверс"), щоб вони самі спасались. А поневоленим націям то не можуть дати зброї для самооборони перед кровопийцями-вампирами?

Навіть телеґрафу не має потопаючий нарід, як це має потопаючий корабель, щоб закликати людство на поміч. От, як у нашім випадку, виїхав Літвінов до Женеви, і там він переловлює наші заклики до опінії світу і нема як нам протиділати цій безстидній орґії душогубства на Україні.

Але винні тому і ми, американські Українці. Ми дотепер не зчинили крику проти того, щоб Літвінов, чи який інший міжнародній лях, не мав признання серед міжнародньої дипльоматії, коли в нього на руках кров мілїонів помордованих людей.

Так, браття Українці, пускаймо ми наше S.O.S. у Женеву і до інших столиць, і хоч даймо знати, кому треба, що в міжнароднім концерті народів бере участь кат України. Водночас домагаймося міжнароднього права для ратунку погибаючого народу.

М. Костів.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписана членицa 155 від. У. Н. Союза, складаю щиру подяку головним урядникам нашої орґанізації за уділення мені допомоги з фонду запомогового в сумі $25, котрі стали мені великою помічю у моїй недузі. Бажаю якнайкращого успіху У. Н. Союзови. Також дякую місцевим урядникам і членам за їх труд.

Ева Рожик.

Павло Буркан.

КАСЬКА І ПРИСЬКА

(Оповідання).

(6)

— Чи ти так довго молилася за мамину душу? — господар гримнув на неї. — Моя стара сестра сама нині доїла корови, бо я не знав, що ти так пізно прийдеш і Каську вислав до ліса. Т перевесла ще не зроблені. Пообідавши, зараз іди до перевесел!

Приська вислухала нагану покірно і промовила:

— Я знала, що я зле зробила, бо я повинна була зараз прийти до вас і сказати вам те, що тепер скажу. Я бачу, що я вже нідочого. Я у вас лиш дурно їла би хліб. Того я не хочу і ви дармоїда не годували би. У вас мені вже не бути. Я піду від вас.

— Що тобі на ніс сіло, дурна дівко?! — крикнув господар. — Виспишся і завтра знов будеш така, яка була вчора. Іди до перевесел. І ти, Семаню, іди. Поможеш їй, бо сама не дасть собі ради.

Семань уже вернувся був з ліса і чув цілу нагану господаря з відповідю Приськи. Він пішов до стодоли зараз. Приська ще пішла зїсти обід. Пообідавши, також пішла до перевесел. Коли прийшла, вже була велика купа, бо Семань свою роботу докидав до тих перевесел, які Приська вже вчора зробила була. Обоє робили, не балакаючи з собою. Аж по довгій хвили мовчанки Семань сказав:

— Я лиш одно хотів би знати.

Коли вона на се не відповіла і поводилася, неначе би не чула і не бачила його, він знов забалакав:

— Я лиш хотів би знати, чому ти нині так гонорує́шся?

— Я маю волю бути, якою сама схочу! Яке тобі діло до того?

По такій відповіди він замовк і вязав перевесла з подвоєною скорістю. Раптом кинув солому, станув перед дівчиною розчепіривши ноги і всунувши руки в кишені сказав:

— Того мені вже забагато! Або, або. Любиш мене, чи ні?

— Тобі се байдуже. Іди до іншої, — відповіла спокійно.

— Я й зроблю так... як ти не хочеш мене. Я з тобою хочу по правді, інші я лиш дурю.

Тепер дівчина вже знала, як воно є. Знала, що він її любить так, як се вона розуміла. Вона знала, що тепер вже не грозить їй небезпека від жадної суперниці і що не треба би давати на служби, хоч би такі справді були. Коли Семань ждав на відповідь, дивлячись в її очи, вона сказала:

— Семаню, я без тебе не могла би жити. Чи тобі досить буде одної?

— Кленуся тобі, що лиш тебе одну люблю і другої, поки жити буду, не полюблю!

За стіною стодоли верещав тонкий голос:

— Купа смеречини не є святим престолом і перед нею не можна присягати вірности. А перед купою соломи можна! (Кінець).

ЧУЮТЬ, ЯК РИБА ЙДЕ, ПРИГОТОВЛЯЮТЬ ЛОВЛЮ.

Можна змірити віддаль предмету, що видає якийсь звук, через помір. Треба змірити, скільки часу потрібно, щоб голос від якогось предмету перелетів від того місця, де стоїть людина, аж до предмету, що видає звук, і щоб вернувся назад як відгомін (ехо). Так пробують змірити віддаль морських ледяних гір і морського дна. Цю методу піддав француський знавець фізики, Араго, в р. 1807., але її не випрактикували донедавна. Досліди над відгомоном голосу у воді поширено щойно в часі великої війни з підводних лодок. Уложено кілька практичних способів пересилання голосових филь у воді. Одна така система висилає голосові хвилі 16,000 разів на секунду.

Такою методою покористувався норвеський корабель Йоган Гйорт і устійнив віддаль цілої лави риби, яка посувалася вперед глибиною моря. В околиці Льофотен плила риба глибиною 72 метрів. Якраз у тому самому часі і в тій самій глибині рибалки ловили рибу з лодок. Надіються, що дальші досліди дадуть інформації, як груба є рибна лава, і в той спосіб можна буде приготовити відповідні сіти для ловлі риби.

Не бачила.

— Я стрінув сьогодня вашу дружину, але вона мене не бачила.

— Я знаю, вона мені про це оповідала.

Професор Х. помер на клініці. Оператор сказав одному з асистентів, щоб делікатно повідомив про це жінку померлого. Отже асистент надав таку депешу до вдови: „Ваш муж легко занедужав. Похорон у неділю".

Адвокат і лікар.

— Яка ріжниця між адвокатом і лікарем?

— Чим більше адвокатів, тим довше тріває процес; а чим більше лікарів, тим скоріше хорий помре.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

PROGRAM OF FOLK DANCING WAS PLEASING.

Given By Ukrainian Folk Ballet Assisted By the Hudson Chorus At Claverack.

One of the most delightful as well as the most unusual program of music and dancing ever seen in this vicinity was the one given on Saturday night by the Ukrainian Folk Ballet assisted by the choir of the Ukrainian Catholic church of St. Nicholas in this city on the lawn of the home of Mrs. Everett J. Esselstyn in Claverack, under the sponsorship of the Claverack Womans club. The program was under the direction of Nicholas Arseny, and was given before an audience of over 200 of the members and their friends who were greatly pleased with the performance given. The dancers excelled in grace and agility and the singing was beautiful and at times well nigh inspirational.

The program was presented at the time in the evening when the sun was beginning to sink and the effect of the brilliant coloring of the heavens as a background for the equally brilliant costumes of the dancers and the graceful movement of their dances was one of great beauty which will live long in the memory of all who witnessed it.

The program was opened by Mrs. Eugene Sciutto president of the Claverack Woman's club who graciously welcomed the gathering and Mrs. Everett J. Esselstyn chairman of the committee in charge of the event introduced the dancers and singers and their directors, Nicholas Arseny and Professor V. Lvivsky. The Rev. Father Prystay, pastor of St. Nicholas church, made an address in which he spoke briefly of the history and background of the Ukrainian people, their age-old struggles against tyranny and their love of freedom and their homeland so often expressed in their dancing.

Among the dances that pleased the audience most were the "Zaporoggian Knights Battle," a Cossack sword dance which was extremely effective, a dance, "Katherine from the Kherson," danced by a four-year-old child from Pittsfield, and a pretty dance by a small boy and girl, known on the program as Johnny and Jeannie.

The "Arkan" or ancient Ukrainian mountaineer's dance, was another that was extremely well done. Other dances on the program were "Zurawlee" the crane bird's roost, "Hrechanyky," an imitation of pigeon's cooing, "Kolomeyka," a dance by two couples of Highlanders, "Hutzulochka," Highland's girl's solo dance, "Honyveeter," the wind moving the grasses over the Ukrainian steppes, and a dance by a group of girls called "Cossachok."

The choir from St. Nicholas church made a very deep impression on everyone as under the direction of their leader, Professor Lvivsky, they sang in perfect time and rhythm, the songs of their homeland with their mingled joy and pathos, their triumphs and visions of a free land. Among the songs they gave were, "Otchenash," (Our Father in Heaven), "Oy pryadu, pryadu," (The Spinning Wheel) and "Nad richkoyu" (The Wandering Chumak). Their singing added greatly to the enjoyment of the entertainment.

The program as a whole was one of the most enjoyable of the many fine events that this progressive organization of Claverack women has ever done presenting as it did, an entirely new note in the line of entertainment, the production of which called for the making of many difficult arrangements and contracts. Being given on the spacious lawn of one of the town's most beautiful homes, also added much to its entertainment value and much gratitude was expressed to Mrs. Esselstyn for her kindness in giving the use of the garden for the program. The President of the club, the chairman and the committee in charge of the program are to be commended for their efforts in furnishing such a delightful evening for the members and friends of the organization.

(The Hudson, N. Y., Evening Register, Monday, August 5, 1935).

Катастрофа.

— А, то ви є одинокою людиною, що вратувалася в тій жахливій катастрофі? Як же воно сталося?

— Зовсім просто: я спізнився до поїзду.

RADIO.

В суботу, дня 10-го серпня, в годині 2:45 пополудні, на програмі „Сурми" зі стації WHOM 1450 Кс., буде говорити журналіст Володимир Душник, котрий покінчив університет в Бельгії. Тема його промови буде: „Українська Іміграція в Бельгії і у Франції".

В неділю, дня 11-го серпня, в годині 3-тій пополудні, з тої самої стації, буде говорити відпоручник Лемківської Комісії при Тов. „Просвіта" у Львові, п. Дудра, про оборону Лемківщини.

Хвилина спокою.

— Алеж пане докторе, вже пять хвилин кажете мені стояти з витягненим язиком, а ще ні разу на мене не подивились.

— Вибачте, пані, я знаю, що роблю. Щоби написати рецепту, я мусів мати хвилину спокою.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН І ПРОЛЕВ.

(91)

Тарзан зрозумів відразу, що він злапаний у льоху дивного замку. Він стояв мовчки, слухав та ждав. У своїх ніздрях чув дальше подих жінки. Потім зачув скорий віддих. Скорість віддиху вказувала на страх. Обережно від пішов у напрямку, звідки походив шелест.

Він уже був близько, коли звук перед ним спонукав його нагло стати. Цей звук подобав на скрипіт заржавілих завіс. Потім показалося світло, що освітило цілу сцену. Перед ним сиділа біла жінка на тапчані, а за нею були двері, зроблені з залізних штаб.

Крізь крати він побачив іншу кімнату. В її далекій стороні були входові двері. В ній стояла якась дивна постать із смолоскипом в одній руці. Тарзан не міг розпізнати, чи це була людина, чи горилъ. З лиця виглядала постать на одно й друге.

Сотворіння зближалося до залізних крат з деяким ваганням. Жінка обернулась і з острахом гляділа на постать. Очі Тарзана також були вліплені в дивне сотворіння. Він іще не бачив у своїм життю відразливішої тварини. І це, на його думку, був його хапун!